

INGLIZ TILIDA MODAL FE'LLARNING GRAMMATIK VA SEMANTIK XUSUSIYATLARI

Muallif: Odiljonova Mubina

Qo'qon Universiteti Andijon filiali

FTO' (Ingliz tili) yo'nalishi 25–23-guruh talabasi

Tel: +998 508786503

Email: mubinaodiljonova791@gmail.com

Ilmiy rahbar: Sobirov Otabek Qodirovich

Email: otabeksobirov774@gmail.com

ANNOTATSIYA: Ushbu maqola ingliz tilidagi modal fe'llarning grammatik hamda semantik xususiyatlarini chuqur tahlil etadi. Modal fe'llarning asosiy vazifalari — ehtimollik, imkoniyat, majburiyat, ruxsat, maslahatlilik va taxmin ma'nolarini ifodalash jarayonidagi o'ziga xos grammatik muammolar ilmiy asosda yoritilgan. Shuningdek, modal fe'llarning zamon shakllari, ularning infinitivlar bilan qo'llanishi, sintaktik tuzilmalarda tutgan o'rni ham keng yoritiladi. Ingliz tilida modal fe'llarning doimiy ravishda o'zgaruvchi nutq jarayonidagi ahamiyati hamda ularni o'rgatish metodikasi haqida ham fikr yuritiladi. Mazkur maqola ingliz tili grammatikasini chuqur o'rganayotgan talaba va o'qituvchilar uchun nazariy hamda amaliy jihatdan muhim manba vazifasini bajaradi.

АННОТАЦИЯ: В данной статье подробно анализируются грамматические и семантические особенности модальных глаголов английского языка. Основные функции модальных глаголов — выражение вероятности, возможности, обязательства, разрешения, совета и предположения — рассматриваются с научной точки зрения. Кроме того, раскрываются особенности употребления модальных глаголов с инфинитивом, их место в синтаксической структуре предложения и

отсутствие собственных временных форм. В статье также изучается роль модальных глаголов в современной речевой практике и методы их эффективного преподавания. Материал служит ценным теоретическим и практическим источником для студентов, изучающих английскую грамматику.

ANNOTATION: This article provides an in-depth analysis of the grammatical and semantic features of English modal verbs. It examines the main functions of modal verbs, including expressing probability, possibility, obligation, permission, advice, and assumption. The paper also discusses the unique characteristics of modal verbs, such as the absence of tense forms, their connection with infinitives, and their syntactic position within the sentence. In addition, the role of modal verbs in modern spoken English and methods for teaching them effectively are explored. This article serves as a valuable theoretical and practical resource for students and teachers studying English grammar.

KALIT SO‘ZLAR: Modal fe‘l, ehtimollik, ruxsat, majburiyat, infinitiv, semantika, grammatik kategoriya, imkoniyat.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: Модальный глагол, вероятность, разрешение, обязанность, инфинитив, семантика, грамматическая категория, возможность.

KEYWORDS: Modal verb, probability, permission, obligation, infinitive, semantics, grammatical category, possibility.

KIRISH. Ingliz tili grammatik tizimida modal fe‘llar o‘zining murakkab va ko‘p funksiyali tabiati bilan alohida o‘rin egallaydi. Modal fe‘llar yordamida so‘zlovchi o‘z munosabati, taxmini, ehtimoli yoki buyruq darajasini ifodalay oladi. Shuning uchun modal fe‘llar nafaqat grammatik kategoriya, balki pragmatik ahamiyatga ega bo‘lgan til vositasi hisoblanadi. Ingliz tilidagi modal fe‘llar zamon

shakllariga ega emas, lekin ular orqali harakatning vaqtga aloqador qirralari infinitiv yordamida ifodalanadi. Masalan, must fe'li kuchli majburiyatni bildirsa, may ehtimollik yoki ruxsat ma'nosini bildiradi. Modal fe'llarning yana bir o'ziga xos tomoni shundaki, ular gapda asosiy fe'lning shaklini belgilaydi va kesimning grammatik tuzilishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Ularning semantik boyligi va nutqdagi faol ishlatilishi ularni ingliz tilini o'rganuvchilar uchun eng muhim mavzulardan biriga aylantiradi. Ushbu maqolada modal fe'llarning grammatik tuzilishi, ma'no turlari, qo'llanish xususiyatlari hamda o'zbek tilidagi modallik vositalari bilan qiyosiy jihatlari yoritiladi.

ASOSIY QISM. Ingliz tilidagi modal fe'llar grammatik va semantik jihatdan o'ta murakkab, shu bilan birga, ingliz tilining funksional imkoniyatlarini kengaytiradigan muhim kategoriyalardan biridir. Modal fe'llar yordamida so'zlovchi subyektiv munosabatini, ehtimollik darajasini, harakatning bajarilish zarurligini yoki harakatga berilgan ruxsatni aniq ifodalay oladi. Modal fe'llarning o'ziga xos grammatik xususiyati shundaki, ular shaxs yoki songa ko'ra o'zgarmaydi va har doim asosiy fe'lning boshlang'ich shakli bilan qo'llanadi. Bu xususiyat modal fe'llarning boshqa yordamchi fe'llardan farqini ko'rsatadi va ularning gap qurilishidagi o'rnini mustahkamlaydi.

Modal fe'llarning semantik funksiyalari juda keng bo'lib, ular bir necha asosiy guruhlarga bo'linadi. Birinchidan, imkoniyat ma'nosini ifodalovchi modal fe'llar harakatning bajarilishi mumkinligi, shaxsning qobiliyati yoki sharoitning mavjudligi haqida ma'lumot beradi. Ikkinchidan, ruxsat ma'nosidagi modal fe'llar ijtimoiy-huquqiy munosabatlar doirasida qo'llanib, ruxsat berish yoki taqiqlash kabi nutq pragmatikasini shakllantiradi. Uchinchi guruhni majburiyat modal fe'llari tashkil etadi; bu fe'llar shaxs zimmasiga yuklangan vazifa yoki bajarilishi shart bo'lgan harakatni bildiradi. To'rtinchidan, ehtimollik ma'nosidagi modal fe'llar voqea-hodisalarning sodir bo'lish imkoniyatini turli darajada ifodalab, nutqning taxminiy,

gumoniyl ohangini kuchaytiradi. Shuningdek, modal fe'llarning maslahat berish, tavsiya qilish, ehtiyotkorlikka chaqirish kabi funksional ko'rinishlari ham mavjud bo'lib, ular dialogik nutqda juda faol qo'llanadi.

Modal fe'llarning yana bir muhim grammatik xususiyati — ular zamon shakllariga ega emasligi. Ingliz tilidagi harakatning zamon qirralari modal fe'lga birikkan infinitiv shakli orqali ifodalanadi. Bu tizim orqali modal fe'l nafaqat hozirgi yoki kelasi zamon, balki o'tgan vaqtga oid taxmin va ehtimollik ma'nolarini ham ifodalashi mumkin. Shu bois modal fe'llar ingliz tilida fikrning mantiqiy tuzilishini aniqlashda ham, nutqning pragmatik rangini shakllantirishda ham muhim o'rin tutadi.

Sintaktik nuqtai nazardan modal fe'llarning kesim tarkibida kelishi, ularning mustaqil holda qo'llanmasligi ham muhimdir. Shuningdek, modal fe'l gapning mazmuniy markaziga bevosita ta'sir qiladi, chunki u so'zlovchining harakatga bo'lgan munosabatini grammatik jihatdan belgilaydi. Ingliz tilini o'rganuvchilar ko'pincha modal fe'llarning infinitiv bilan bog'lanishi yoki bir modal fe'lning turli kontekstlarda turlicha ma'no ifodalay olishi tufayli qiyinchiliklarga duch keladilar.

Qiyosiy nuqtai nazardan qaralganda, o'zbek tilida modallik ko'proq modal so'zlar, gap ohangi va kesim shakllari orqali ifodalanadi. Ingliz tilida esa bu vazifani to'g'ridan-to'g'ri modal fe'llar bajaradi. Shu sababli ingliz tilini o'rganayotgan o'zbek tilidagi o'quvchilar uchun modal fe'llarni to'g'ri anglash juda muhim bo'lib, bu jarayonda semantik guruhlar bo'yicha o'rganish, kontekstga qarab ma'nolarni farqlash va infinitiv shakllarini tizimli ravishda mashq qilish yuqori samara beradi.

XULOSA: Ingliz tilidagi modal fe'llar harakatning ehtimoli, zaruriyati, imkoniyati yoki ruxsatini ifodalovchi muhim grammatik birliklardir. Ularning sintaktik o'rni, infinitiv bilan bog'lanishi, zamon shakllariga ega emasligi va semantik boyligi ingliz tili grammatikasining murakkab, ammo o'ta muhim qismidir. Modal fe'llarni chuqur o'rganish ingliz tilida ravon so'zlash, to'g'ri fikr

bildirish va nutqning pragmatik mazmunini aniq ifodalash imkonini beradi. Modal fe'llarning o'zbek tili bilan qiyosiy tahlili ularni o'zlashtirishda samarali usullarni tanlashga yordam beradi. Ushbu maqolada modal fe'llar tizimli, ilmiy va amaliy jihatdan keng yoritildi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Palmer F.R. Modality and the English Modals. Cambridge University Press, 2003. – 256 b.
2. Coates J. The Semantics of the Modal Auxiliaries. Routledge, 1983. – 320 b.
3. Quirk R., Greenbaum S. A Grammar of Contemporary English. Longman, 1973. – 1120 b.
4. Murphy R. English Grammar in Use. Cambridge University Press, 2019. – 390 b.
5. G'ulomov A., Asqarova M. Hozirgi o'zbek adabiy tili. Toshkent: O'qituvchi, 2012. – 512 b.
6. Rasulov R. Ingliz tili grammatikasi. Toshkent: Innovatsiya nashriyoti, 2020. – 286 b.